

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Kétnyelvű (szlovén–magyar) gimnázium

MAGYAR MINT MÁSODIK NYELV

Kötelező tantárgy, általános érettségi vizsga (490 óra)

Tanterv

Ljubljana 2022

Kétnyelvű (szlovén–magyar) gimnázium
MAGYAR NYELV MINT MÁSODIK NYELV
Kötelező tantárgy, általános érettségi vizsga (490 óra)
Tanterv

Tantárgyi bizottság:

Pisnjak Mária, SZK Oktatási Intézete
Balaško Valika, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva
dr. Forgács Anna, Magyarország
Horvat Laura, Kétnyelvű Középiskola, Lendva
László Hermina, Kétnyelvű Középiskola, Lendva
Slavinec Tot Marija, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola
Szekeres Zdravec Ilona, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola
Toplak Alenka, Dobronaki Kétnyelvű Általános Iskola
Vida Törnar Judit, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva

A tantervet írták:

Pisnjak Mária, SZK Oktatási Intézete
Horvat Laura, Kétnyelvű Középiskola
László Hermina, Kétnyelvű Középiskola, Lendva
dr. Forgács Anna, Magyarország

A korszerűsítéskor a tantárgyi bizottság az SZK Közoktatási Szaktanácsa 2000. április 20-i 35. ülésén jóváhagyott tantervből indult ki, figyelembe vette a tanárok és más szakemberek véleményét és tanácsait, valamint a korszerű tantervkészítési és tantárgypedagógiai trendeket.

A tantervet bírálták:

dr. Oszkó Beatrix, MTA Nyelvtudományi Intézete
dr. Hegedűs Rita, ELTE, Budapest – Humboldt Egyetem, Berlin

Szaklektor:

dr. Gróf Annamária, Muravidéki Pedagógusok Egyesülete

Kiadta: SZK Oktatási, Tudományos és Sportminisztériuma, SZK Oktatási Intézete

A minisztérium részéről: dr. **Simona Kustec**

Az intézet részéről: dr. **Vinko Logaj**

A tantervet a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 2020. február 20-i 205. ülésén hagyta jóvá.

Első online kiadás

Ljubljana, 2022

Hozzáférés:

http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2021/programi/gimnazija/ucni_nacrti.htm

-----
Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 98744323

ISBN 978-961-03-0650-4 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

TARTALOM

1. A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA	1
2. A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI, A KULCSKOMPETENCIÁK ÉS KERESZTTANTERVI TÉMÁK	2
2.1 A tantárgy általános céljai	2
2.2 A kulcskompetenciák	2
2.3 Kereszttantervi témák	5
3. FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS TARTALMAK	6
3.1. Célok	6
3.1.1 Kommunikációs szándékok és fogalomkörök	6
3.1.2 Fejlesztési célok	7
3.1.2.1 A beszédértési készség fejlesztése	7
3.1.2.2 Az olvasásértési készség fejlesztése	7
3.1.2.3 A beszéd-készség fejlesztése	8
3.1.2.4 Az íráskészség fejlesztése	8
3.1.2.5 Nyelvi-nyelvtani ismeretek és készségek bővítése és fejlesztése.....	9
3.1.2.6 Irodalmi nevelés	13
3.2.2 Témakörök	14
4. VÁRT TELJESÍTMÉNY	15
4.1. Általános szintleírás	15
4.2 Az egyes készségterületek szintleírásai	17
5. TANTÁRGYKÖZI KAPCSOLATOK	24
6. MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ	24
6.1 A beszédértési készség fejlesztése	24
6.2 Az olvasásértési készség fejlesztése	25
6.3 A beszéd-készség fejlesztése	27
6.4 Az írásbeli készség fejlesztése	29
6.5 A nyelvi kompetenciák fejlesztése.....	29
6.6 Irodalmi nevelés.....	30
7. A TELJESÍTMÉNY ÉRTÉKELÉSE	30
8. TÁRGYI FELTÉTELEK.....	31
9. SZEMÉLYI FELTÉTELEK	31

1. A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A magyar nyelvnek a Muravidék nemzetiségileg vegyesen lakott területén különleges státusa van. A magyar anyanyelvű diákoknak ez az ún. első nyelve, a szlovén, illetve más anyanyelvű diákoknak pedig az ún. második nyelve. A nem magyar anyanyelvű diákok nemcsak az iskolában, a tanítás folyamatában ismerkednek vele, hanem mindennapi életük szerves része a magyar kisebbség nyelvével, kultúrájával, magyar nyelvű médiájával való érintkezés. A nyelv tanulását Magyarország közelsége is támogatja, a két ország egyidejű EU-csatlakozása következtében a továbbtanulás és munkavállalás szempontjából is fontos a régió nyelveinek ismerete.

Mivel a Muravidék vegyes nemzetiségű területén a szlovén mellett a magyar is hivatalos nyelv, bizonyos munkahelyek betöltésének feltétele a magyar nyelv ismerete.

A lendvai kétnyelvű középiskola gimnáziumi programjába elsősorban a kétnyelvű általános iskolát végzett tanulókat várják, de szlovén tannyelvű általános iskolát végzettek is beiratkozhatnak. Hogy az egynyelvű szlovén iskolákból érkező diákok minél eredményesebbek legyenek a magyar nyelv tanulásában, és ennek köszönhetően be tudjanak kapcsolódni a kétnyelvű oktatásba, számukra a magyar mint második nyelvet valamennyi évfolyamon külső differenciálással tanítjuk. A rájuk vonatkozó célokat és követelményeket a jelen tantervben dőlt betűs írással jelöltük. Az előzetes tudásuknak és képességeiknek megfelelően a magasabb céloknak és követelményeknek is eleget tehetnek.

A tantárgy keretében elsősorban kommunikáció központú nyelvoktatás folyik, a diákok azonban betekintést nyernek a magyar irodalomba, művelődéstörténetbe és történelembe is. A tanterv céljainak a megvalósítása a kompetenciafejlesztésen alapszik.

A tantárgy célja, hogy a IV. évfolyam végére a diákok eljussanak a B2+/A2+ szintre (KER).

A tantárgy összóraszám 490 óra, ebből az első és a második osztályban évi 140, a harmadik és a negyedik osztályban pedig évi 105 óra.

2. A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI, A KULCSKOMPETENCIÁK ÉS KERESZTTANTERVI TÉMÁK

2.1 A tantárgy általános céljai

1. *A diákok pozitív viszonyt alakítanak ki az őshonos magyar nemzetiség nyelve és kultúrája iránt.*
2. *A diákok alapszinten/középszinten elsajátítják a magyar köz- és irodalmi nyelvet.*
3. *A diákok elsajátítják a társas-társadalmi tevékenységekhez, elsősorban a mindennapi élethez, a magyar nyelven folyó tanuláshoz, majd munkavégzéshez szükséges nyelvi kommunikációs képességet, a kulturált nyelvi magatartást.*
4. *A diákok fejlesztik együttműködési készségüket és nyelvtanulási stratégiájukat.*
5. *A diákok magyar irodalmi művekkel ismerkednek, betekintést nyernek a magyar kultúrába és művelődéstörténetbe.*

2.2 A kulcskompetenciák

A tantárgy alapja részben az anyanyelvi, részben az idegen nyelvi kommunikáció kulcskompetencia.

1. Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelven folytatott kommunikáció a gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezésének és értelmezésének képessége szóban és írásban (hallott szöveg értése, beszédképesség, olvasott szöveg értése és írásképesség). Az egyén számára lehetővé teszi, hogy a helyes és választékos nyelvhasználat révén bekapcsolódjék a társadalmi és kulturális életbe, az oktatásba és képzésbe, a munkába, a családi életbe és a szabadidős tevékenységekbe.

A diákok:

- fejlesztik szókincsüket, bővítik funkcionális nyelvtani ismereteiket, összevetik ezeket anyanyelvükben és a tanult nyelvben; gyakorolják a verbális kapcsolattartás fő típusait, az irodalmi és nem irodalmi stílusok körét, a különféle nyelvi stílusok és regiszterek fő sajátosságait,
- A diákoknak rendelkezniük kell azzal a készséggel, hogy első nyelvükön mind szóban, mind írásban kommunikálni tudjanak különféle kommunikációs helyzetekben, hogy meg tudjanak különböztetni és fel tudjanak használni különféle típusú szövegeket, információt tudjanak keresni, összegyűjteni és feldolgozni, segédeszközöket alkalmazni, szóbeli és írásbeli érveiket a helyzetnek megfelelő módon, meggyőzően tudják megfogalmazni és kifejezni.
- Ki kell alakítaniuk a kritikus és építő jellegű párbeszédre való hajlamot, az esztétikai minőség tiszteletét és az erre irányuló törekvést, valamint a másokkal fennálló kapcsolat iránti érdeklődést.

2. Idegen (második) nyelvi kommunikáció

Az idegen (második) nyelvi kommunikáció nagyjából megegyezik az anyanyelven folytatott kommunikáció elemeivel: a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértésének, kifejezésének és értelmezésének szóban és írásban, a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül (oktatás, munka, családi élet, szabadidő), az egyén szükségleteinek megfelelően.

A diákok:

- elsajátítják a célnyelv szókincsét, a funkcionális nyelvtani ismereteket, valamint a szóbeli interakciók főbb típusait, a nyelvi stílusokat,

- fejlesztik a közvetítés és az interkulturális megértés készségét, a magyar és idegen nyelvi szókincsüket és funkcionális nyelvi ismereteiket összevetik anyanyelvükével, tudatosítják a hasonlóságokat és különbségeket,
- megértenek szóbeli üzeneteket, kezdeményeznek, folytatnak és lezárnak beszélgetéseket, képesek szöveget megérteni és alkotni,
- összehasonlítják a többi célnyelvi társadalmi hagyományokat a magyar társadalmi hagyományokkal,
- pozitív viszonyt alakítanak ki más nyelvek iránt, tisztelik a kulturális sokféleséget, nyitottá válnak az interkulturális kommunikációra.

3. A matematikai és természettudományi kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége a mindennapok problémáinak megoldása érdekében.

A diákok:

- fejlesztik a logikus és térbeli gondolkodást, valamint az ilyen jellegű megjelenítést (pl. szerkezetek),
- természettudományos témájú szövegek olvasásával jobban megértik a természeti világot, a tudományos elméleteket, a technológia társadalmi előnyeit, korlátait és kockázatait,
- a funkcionális nyelvtani ismeretek elsajátításakor és a helyesírási készségek fejlesztésekor elmélyítik a számokra és mértékekre vonatkozó ismereteiket,
- fejlesztik a kritikus értékelés és kíváncsiság képességét, különösen a tudományos és technológiai fejlődés tekintetében az önmagukkal, családjukkal, közösségükkel és a globális problémákkal kapcsolatban.

4. Digitális kompetencia

A digitális kompetencia magában foglalja az információs társadalmi technológiák (IST) magabiztos és kritikus használatát a munka, a szabadidő és a kommunikáció terén.

A diákok:

- a számítógép segítségével információkat (vissza)keresnek, értékelnek, tárolnak, előállítanak, bemutatnak és cserélnek,
- használják a főbb számítógépes alkalmazásokat, például a szövegszerkesztést, adattáblázatokat, adatbázisokat, információtárolást és -kezelést,
- fejlesztik az információ hitelességének és megbízhatóságának felismerési képességét, ismerik és tiszteletben tartják a használathoz tartozó jogi és etikai elveket,
- nyitottá válnak kulturális, társadalmi és/vagy szakmai célokat szolgáló közösségekben és hálózatokban való részvételre.

5. A tanulás elsajátítása

A tanulás elsajátítása az a képesség, amellyel az egyén a tanulásra törekszik és azzal foglalkozik, megszervezi saját tanulását, beleértve az idővel és információval való hatékony gazdálkodást is, mind az egyéni, mind a csoportos tanulás során.

A diákok:

- megismerik és elsajátítják a tantárgy speciális tanulási stratégiáit, felismerik saját erős és gyenge pontjaikat,
- fejlesztik a tanuláshoz szükséges alapvető készségeket: az írást, az olvasást, az IST készségeket,
- fejlesztik koncentráció és tervező készségüket, önértékelésüket, erősítik önbizalmukat,
- gyakorolják a csoportban való munkát és az együttműködést,
- fokozzák tudásvágyukat, a már tanult ismereteket különböző iskolai és élethelyzetekben alkalmazzák.

6. Szociális és állampolgári kompetencia

Ezek magukban foglalják a személyi, személyközi és interkulturális kompetenciákat, és meghatározzák a viselkedés minden olyan formáját, amely arra teszi képessé az egyént, hogy hatékony és építő módon vegyen részt a társadalmi és szakmai életben. Az állampolgári kompetencia felkészíti az egyént a közügyekben való aktív részvételre.

A diákok:

- ismerik és betartják a (nyelvi) viselkedési szabályokat, törekednek az általánosan elfogadott (nyelvi) magatartás kialakítására,
- gyakorolják az építő jellegű kommunikációt különféle környezetekben, a toleráns magatartást, a különféle nézőpontok kifejezését és megértését,
- gyakorolják a hatékony együttműködést másokkal, és érdeklődést mutatnak a helyi és szélesebb közösséget érintő problémák megoldásában,
- fejlesztik a tárgyalókészséget és az együttérzési képességet,
- szereplések során megtanulják kezelni a stresszt, és erősítik önbizalmukat,
- művészi és nem művészi szövegek olvasása során tudatosítják a nemek, népek, nyelvek közti egyenlőséget,
- megértik a nemzeti kulturális identitás és az európai identitás kölcsönhatását,
- a tárgyalt szövegek kapcsán bővítik ismereteiket aktuális eseményekről, valamint a nemzeti, az európai és a világtörténelem fő eseményeiről,
- fejlesztik felelősségérzetüket.

7. Kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia az egyén azon képességére utal, hogy elképzeléseit meg tudja valósítani. Ide tartozik a kreativitás, az innováció és a kockázatvállalás, valamint annak képessége, hogy az egyén célkitűzései érdekében terveket készít és visz véghez.

A diákok:

- különböző tanulási technikák alkalmazásával fejlesztik tervezési, szervezési, vezetési, valamint együttműködési képességeket,
- fejlesztik kommunikációs, elemző és értékelő képességüket,
- fejlesztik kezdeményezőkézségüket, a kitartó feladatvégzés képességét,
- fejlesztik erős és gyenge pontjaik felismerésének képességét.

8. Kulturális tudatosság és kifejezőkézség

A kompetencia magában foglalja a különböző művészeti ágakban és különböző kifejezési formákban megjelenő erkölcsi tartalmak és esztétikai értékek befogadását.

A diákok:

- megismerik a helyi, a nemzeti és az európai kulturális örökség értékeit,
- megértik a régió kulturális és nyelvi sokféleségét, igényt tartanak ennek megőrzésére,
- kialakítják a művek és előadások tiszteletének és élvezetének képességét,
- képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelően különböző művészeti ágak, ill. kifejezési formák révén élnek az önkifejezés lehetőségével, egyben fejlesztik kreativitásukat,
- pozitív viszonyt alakítanak ki a kulturális sokféleség iránt,
- különböző ízlésítéteket ismernek meg,
- a művészi önkifejezés és a kulturális életben való részvétel révén finomítják esztétikai befogadóképességüket.

2.3 Kereszttantervi témák

1. Hon- és népismeret

A magyar nyelv tanulása során a diákok összevetik a saját közvetlen környezetükben gyűjtött élettapasztalatokat azokkal az információkkal, amelyeket a magyar nyelvű szövegek feldolgozása során ismertek meg. Ez többek között hozzájárul ahhoz, hogy a diákok jobban megélik saját szűkebb (kétnyelvű) és tágabb (szlovén) környezetük identitását. Megtanulnak magyarul információt adni hazájukról, Magyarországról, valamint szűkebb hazájukról, a vegyesen lakott Muravidékről, azok földrajzi és történelmi nevezetességeiről, szokásairól. Be tudják mutatni a két nép különböző szokásait, kultúráját stb.

A felnőtté válás folyamatában tudatosítani kell a diákokban, hogy természetes dolog, hogy egy adott országban az államalkotó nép mellett más nemzetiségek és népcsoportok is élnek, és hogy ez tulajdonképpen kulturális és egyéb sokszínűséget jelent. Ezzel erősíteni kell a nyitottságot, a más népek és nemzetiségek kulturális értékeinek befogadását, elfogadását és tiszteletét.

2. Európai azonosságtudat

A diákokat a különböző kultúrák, különböző nemzetiségek elfogadására, a másság tiszteletére neveljük. A magyar nyelv tanulása – pl. irodalmi szövegek olvasásával – azon európai országokra is nyit mélyebb rálátást, ahol magyar kisebbség él (Ausztria, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia, Horvátország). Autentikus szövegek segítségével a diákok megismerkednek a nyelvterület földrajzi, társadalmi és gazdasági jellemzőivel, történelmi és kulturális nevezetességeivel. A diákokat ösztönözni kell a magyar anyanyelvű és magyarul beszélő európai fiatalokkal való kapcsolatfelvételre és -tartásra.

3. Lelki egészség

A második nyelvet oktató tanár úgy járulhat hozzá a diákok lelki egészségéhez, hogy figyelembe veszi, a diákok sokszor nem képesek magyarul kifejezni azt, amit valóban mondani szeretnének. Ha a diákok azt észlelik, hogy a tanárt csak az érdekli, hibátlan mondatokban beszélnek-e, elveszítik kedvüket saját gondolataik kifejezésére. Szorongást és gátlásokat, sőt ellenszenvet is kiválthatunk ezzel. A diákokat inkább arra kell szoktatni, hogy akkor is közöljék gondolataikat, ha nem tudják hibátlanul megfogalmazni.

A lelki egészség alapvető eleme a más emberek, életmódok és szokások iránti nyitottság, a tolerancia, a tapintat és az empátia is. Ezeket tantárgyunk keretében eredményesen lehet fejleszteni.

3. FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS TARTALMAK

3.1. Célok

3.1.1 Kommunikációs szándékok és fogalomkörök

Az alábbiakban felsorolt kommunikációs szándékokat és fogalomköröket mind a négy készségterületen fejlesztjük.

KOMMUNIKÁCIÓS SZÁNDÉKOK

A diákok:

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok	– tudnak: <ul style="list-style-type: none"> • <i>köszönni, elköszönni, megszólítani, bemutatkozni,</i> • <i>érdeklődni valami iránt, érdeklődésre reagálni,</i> • <i>engedélyt kérni és arra reagálni,</i> • <i>megköszönni és köszönetre reagálni,</i> • <i>bocsánatot kérni és arra reagálni,</i> • <i>gratulálni, jókívánságot kifejezni és arra reagálni;</i>
Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok	– ki tudnak fejezni: <ul style="list-style-type: none"> • <i>örömet,</i> • <i>csodálkozást,</i> • <i>bánatot,</i> • <i>sajnálkozást;</i>
Vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok	– ki tudnak fejezni: <ul style="list-style-type: none"> • <i>véleményt,</i> és tudnak más véleményére reagálni, • <i>egyetértést és egyet nem értést,</i> • <i>tetszést és nemtetszést,</i> • <i>kívánságot, képességet, szükségét, lehetőséget;</i>
Infomációcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok	<ul style="list-style-type: none"> • <i>megneveznek és leírnak dolgokat,</i> • <i>elbeszélnek eseményeket, személyeket jellemeznek,</i> • <i>információt kérnek és adnak,</i> • <i>igenlő vagy nemleges választ adnak;</i>
A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok	<ul style="list-style-type: none"> • <i>kifejeznek kérést, tiltást, felszólítást,</i> • <i>segítséget kérnek,</i> és segítségkérésre reagálnak, • <i>javaslatot tesznek,</i> és javaslatra reagálnak, • <i>meghívást fejeznek ki,</i> és arra reagálnak;
Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok	<ul style="list-style-type: none"> • <i>visszakérdeznek,</i> • <i>ismétlést kérnek,</i> • <i>kifejezik nem értésüket,</i> • <i>megkérnek pl. hangosabb vagy lassúbb beszédre.</i>

FOGALOMKÖRÖK

- cselekvés, történés, létezés kifejezése
- birtoklás kifejezése
- térbeli és időbeli viszonyok
- mennyiségi és minőségi viszonyok
- modalitás
- esetviszonyok
- logikai viszonyok
- szövegösszetartó eszközök

3.1.2 Fejlesztési célok

3.1.2.1 A beszédértési készség fejlesztése

A diákok:

- *minél pozitívabban fogadják az új nyelvvel való találkozást;*
- a tanórai interakcióban fejlesztik beszédértési készségüket;
- *egyszerű mindennapi szövegeket hallgatnak meg a tanult témákban;*
- fokozatosan igényesebb monologikus köznapi, közéleti és publicisztikai szövegeket (pl. beszámoló, tájékoztató, ismertető nyilvános közlemény, reklámszöveg, tévé- és rádióműsor, tudósítás, ismeretterjesztő szöveg), valamint beszédgyakorlatokat hallgatnak meg;
- mindennapi beszédhelyzetben elhangzó beszélgetéseket, fokozatosan elvontabb témájú párbeszédű szövegeket, párbeszédű publicisztikai szövegtípusokat (interjú, párbeszéd) hallgatnak meg;
- *megértik a hallott szöveg alapvető adatait, információit;*
- megértik a hallott szöveg lényegét, utasítás szerint vagy számukra fontos adatokat kikeresnek belőle;
- különbséget tesznek a stílusrétegek között (társalgási, hivatalos, stb), érzékelik a regiszter sajátosságait;
- *megoldanak egyszerű szóbeli és írásbeli feladatokat a hallott szöveggel kapcsolatosan;*
- megoldják a hallott szöveggel kapcsolatos szóbeli és írásbeli feladatokat (információkeresés, összefoglalás, lényeg meglátása, kép és szöveg összekapcsolása, a beszédhelyzet körülményeinek megállapítása, ismeretlen szavak jelentésének megkeresése szótár segítségével);
- művészi szövegeket (vers, színházi előadás, film, regény- és elbeszélésrészlet) hallgatnak meg/néznek meg, felfogják azok lényegét, üzenetét;
- fejlesztik a kritikus, logikus gondolkodás, a következtetés és értelmezés készségét.

3.1.2.2 Az olvasásértési készség fejlesztése

A diákok:

- *rövidebb, egyszerű szövegeket olvasnak a tárgyalt témakörökből;*
- egyszerűbb (magánlevél, reklám, étlap, menü, ismertető, időjárás-jelentés, tájékoztató, útbaigazítás...) és igényesebb köznapi, közéleti és publicisztikai szövegeket (hirdetés, reklám, használati utasítás, álláshirdetés, pályázat, újságcikk, interjú, riport, ismeretterjesztő szöveg) olvasnak, amelyek ismeretlen nyelvi elemeket is tartalmaznak;
- tudnak a szövegben tájékozódni, kikeresik és megértik a szöveg lényeges információit;
- *megértik egyszerűbb olvasott szövegek alapvető adatait, információit;*
- *megoldanak egyszerű szóbeli és írásbeli feladatokat az olvasott szöveggel kapcsolatosan;*
- megoldják az olvasott szöveggel kapcsolatos szóbeli és írásbeli feladatokat (információkeresés, összefoglalás, lényeg meglátása, kép és szöveg összekapcsolása, a beszédhelyzet körülményeinek megállapítása, ismeretlen szavak jelentésének megkeresése szótár segítségével);
- művészi szövegeket (vers, színházi előadás, film, regényrészlet- és elbeszélés) olvasnak, megértik azok lényegét, üzenetét, megállapítják a témát, helyet és az időt, jellemzik a szereplőket;
- az irodalmi művek olvasásával fejlesztik a kritikus, logikus gondolkodás, a következtetés és értelmezés képességét;

- iskolai és házi olvasás során fejlesztik az értő olvasás és az érthető (jó intonációjú, jó ritmusú) és értelmes felolvasás képességét;
- házi olvasmányként elolvasnak:

I. osztály	II. osztály	III. osztály	IV. osztály
- legalább két novellát, ill. elbeszélést,	- legalább két novellát, ill. elbeszélést, két verset egy regényrészletet és néhány nem művészi szöveget,	- legalább két novellát, ill. elbeszélést, két verset, néhány nem művészi szöveget és egy regényrészletet,	- néhány elbeszélést, verset, legalább egy kisregényt, ill. a kijelölt érettségi témakör szövegeit.

3.1.2.3 A beszédkészség fejlesztése

A diákok:

- *elsajátítanak néhány alapvető udvariassági formát (köszönés, köszönet, bocsánatkérés);*
- *elsajátítják az önmaguk bemutatásához szükséges szókinccset;*
- *elsajátítják a tárgyalt témakörök alapvető szókinccsét;*
- *bekapcsolódnak egyszerűbb, mindennapi témákról szóló beszélgetésekbe;*
- spontán módon és értelmesen bekapcsolódnak mindennapi és elvontabb témájú beszélgetésbe, ilyeneket kezdeményeznek, befejeznek, megfelelően alkalmazva a nyelvi illemszabályokat;
- világosan kifejezik kommunikációs szándékaikat (bemutatkozás, megköszönés, telefonbeszélgetés, vásárlás, útbaigazítás...);
- részt vesznek irányított, szituációs beszélgetésben, szerepjátékban;
- *elbeszélnek eseményeket, leírnak helyet, tárgyat (I–II. osztály);* terméket, munkafolyamatot, *személyt jellemeznek (III–IV. osztály);*
- megfelelő felkészülés után összefoglalót, beszámolót, kiselőadást tartanak megadott témakörben;
- elmesélik irodalmi művek tartalmát; jellemzik a szereplőket, értékelik magatartásukat, megadott szempontok szerint értelmezik az olvasott műveket (III–IV. osztály);
- *megtanulnak* és érthetően, megfelelő hangsúllyal, intonációval elmondanak *néhány verset;*
- rövidebb szlovén nyelvű szöveget értelmeznek magyarul;
- ismertetik véleményüket, értékelnek, indokolnak és cáfolnak, vitában való részvétellel fejlesztik vitakészségüket;
- elsajátítják a helyesejtés és nyelvhelyesség követelményeit, megfelelő hangsúllyal és hangjelzéssel beszélnek.

3.1.2.4 Az íráskészség fejlesztése

A diákok:

- *a tárgyalt témakörökhöz kapcsolódó egyszerű szövegeket írnak;*
- fokozatosan igényesebb köznapi, közéleti és hivatalos szövegeket (*elbeszélés, leírás, jellemzés; képeslap, magán- és hivatalos levél, napló, pályázat, kérvény, önéletrajz, meghatalmazás, igazolás, meghívó, hirdetés*) írnak;
- elsajátítják és alkalmazzák a szövegszerkesztés követelményeit, a műfajnak megfelelő stílusjegyeket, megfelelően kifejezik kommunikációs szándékukat;
- nyomtatványokat, adatlapokat töltenek ki;
- *írásban feladatokat oldanak meg;*

- leírják olvasott irodalmi művek tartalmát, jellemzést készítenek, megadott szempontok szerint beszámolnak (házi) olvasmányokról; olvasott szövegről megadott szempontok alapján iskolai irodalmi dolgozatot írnak (III–IV. osztály);
- kifejtik saját véleményüket, érvelnek, cáfolnak, indokolnak;
- ismerik és alkalmazzák a szerkesztés szabályait, biztonsággal használják az összetett mondat szerkezeteket, ügyelnek a szöveg kohéziójára;
- *birtokolják a megfelelő szóhasználatot*, a stílus és regiszter használatát;
- ismeretlen szlovén szöveget magyar nyelvre fordítanak;
- *használják az egynyelvű és kétnyelvű szótárakat*;
- *fejlesztik helyesírási és nyelvhelyességi készségüket*.

3.1.2.5 Nyelvi-nyelvtani ismeretek és készségek bővítése és fejlesztése

A diákoktól nem a felsorolt elvek és szabályok megtanulását és visszamondását várjuk, hanem a szövegfeldolgozás és -alkotás során való alkalmazását. Ebből kifolyólag a grammatikai szabályokat nem fejből, elméletieskedve kell megtanulni, hanem azokat mindig valamilyen szöveggörnyezetben, kommunikációs helyzetben kell megismerni, gyakorolni, alkalmazni.

A diákok az alábbi nyelvi szinteken szereznek ismereteket és fejlesztik képességeiket:

1. Hangtan

- *elsajátítják a magyar nyelv hangrendszerét,*
- *megkülönböztetik a hosszú és rövid magán- és mássalhangzókat,*
- alkalmazzák a magán- és mássalhangzótörvényeket,
- megfelelően hangsúlyozzák a szavakat és szó szerkezeteket,
- megfelelő hanglejtéssel beszélnek.

2. Alaktan

- Az ige
  - *kérdőszavak segítségével felismerik az igéket,*
  - *megismerik a határozott és határozatlan igeragozást,*
  - *megismerik a jelen, múlt és jövő idejű igeragozást,*
  - *cselekvést, történést, állapotot, létezést fejeznek ki különböző időben és módban,*
  - *felismerik a változó és változatlan igetőveket, megfelelőn ragozzák a rendhagyó igéket is (-s, -sz, -z, -t végű igék ragozása kijelentő és felszólító módban),*
  - *megfelelően használják a határozott és határozatlan ragozást, beleértve a -lak/-lek személyrag használatát is,*
  - *használják a cselekvő, műveltető, visszaható és ható igéket, valamint ilyeneket képeznek,*
  - *főnévből és melléknévből igéket képeznek.*
- A főnév
  - *kérdőszavak segítségével felismerik a főneveket,*
  - *megismerik az alapvető főnévi toldalékokat (többes szám jele, tárgyrag, helyhatározóragok),*
  - *tudják, hogy a magyar nyelvben névutókat kapcsolunk a főnevekhez,*
  - *elsajátítják az előírt témakörök alapvető főneveit,*
  - *megneveznek élőlényeket, élettelen tárgyakat és gondolati, elvont dolgokat egyes és többes számban,*
  - *használják a birtokos személyjeleket, az -i birtoktöbbsesítő jelet és az -é birtokjelet,*
  - *megfelelően ellátják a főneveket esetragokkal és névutókkal,*
  - *főnévből, melléknévből, igéből főneveket képeznek,*

– alkalmazzák a köznevekre és a tulajdonnevekre vonatkozó helyesírási szabályokat.

- A melléknév

– *kérdőszavak segítségével felismerik a mellékneveket,*

– *megnevezik személyek, tárgyak, dolgok tulajdonságát/természetét, szokását, valamivel való ellátottságát, valahova tartozását, helyzetét, mértékét egyes és többes számban,*

– *mellékneveket fokoznak,*

– *főnévből, melléknévből, igéből melléknevet képeznek, megfelelően ellátják a mellékneveket ragokkal (-an, -en; -ul, -ül),*

– alkalmazzák a melléknevekre vonatkozó helyesírási tudnivalókat (-ú, -ű; -bb).

- A számnév

– *megjelölik főnévvel megnevezett személyek, dolgok, fogalmak számát, mennyiségét (tőszámnév, törtszámnév) vagy sorban elfoglalt helyét (sorszámnév),*

– *ismerik és használják a határozott és határozatlan számneveket,*

– *megfelelően ellátják a számneveket toldalékokkal (-s, -an/-en, -án/én, -szor/szer/ször, -kor, -tól/-től, -ig),*

– alkalmazzák a számnevekre vonatkozó helyesírási tudnivalókat (a tőszámnév írása, dátum).

- A névmások

– *ismerik és használják a különböző fajtájú névmásokat (személyes, visszaható, kölcsönös, birtokos, mutató, kérdő, vonatkozó, határozatlan, általános),*

– *megfelelően használják a személyes névmás különböző határozóragos alakjait,*

– *megfelelően helyettesítenek főneveket, mellékneveket és számneveket névmással.*

- Az igenevek

– *ismerik a főnévi, melléknévi és határozói igeneveket, ismerik átmeneti jellegüket,*

– *megfelelően ragozzák a főnévi igeneveket,*

– *igeneveket képeznek,*

– *megfelelően alkalmazzák őket mondatban és különböző transzformációkban.*

- Határozószók

– *ismerik és használják a gyakori hely-, idő- és módhatározószókat.*

- Névelők

– *megkülönböztetik a határozott és a határozatlan névelő funkcióját.*

- Névtók

– *ismerik és megfelelően használják a gyakori névtókat (a hely, idő, ok kifejezésére),*

– *tudják, hogy a névtó az előtte álló névszóval együtt hely-, idő-, ok-, cél- és részeshatározót fejezhet ki,*

– *ismerik és használják a névtók irányhármasságát,*

– *használják a gyakoribb névtók birtokos személyragos alakjait.*

- Kötőszók

– *ismerik és használják a gyakori mellé- és alárendelő kötőszókat,*

– *megkülönböztetik a funkciójukat az egyszerű és összetett mondatban, valamint a szövegben.*

- Igekötők

– *tudják, hogy az igekötő módosítja az ige jelentését,*

– *ismerik és használják a gyakoribb igekötőket,*

– *képesek kiválasztani a jelentésnek megfelelő igekötőket,*

– alkalmazzák az igekötős igékre vonatkozó helyesírási tudnivalókat.

- Segédigék

– a *volna* segédige segítségével megfelelően kifejezik a feltételes módú múlt idejű igealakokat, a *fog* segédige segítségével pedig a kijelentő módú jövő idejű igealakokat,
– ismerik a segédigék szerepét a főnévi igenevek ragozásában (*tud, akar, szeret, szabad, illik, kell, lehet + főnévi igenév*)

- Módosítósók

– ismerik és használják a leggyakoribb módosítósókat (*nem, bizony, -e*).

3. Jelentéstan

– megkülönböztetik a szó denotatív, szintaktikai és lexikológiai jelentését,
– szócsaládokat, szóképzéssel és szóösszetétellel új szavakat alkotnak,
– megállapítják szavak egy vagy több jelentését, azonos alakúságát, rokon és ellentétes értelműségét, illetve ismernek, keresnek, alkalmaznak ilyen szavakat,
– értik és használják a gyakoribb állandósult szókapcsolatokat.

4. Mondattan

- Mondatrészek

– ismerik a mondatrészeket (*alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző*), *tudnak a mondatrészekre kérdezni*, tömondatot bővítményekkel bővíteni.

- Az alany és az állítmány

– tudják, hogy az állítmány a mondat fő része,
– *alkalmazzák az egyeztetés szabályait*,
– mondataalkotáskor megfelelően kiegészítik bővítményekkel az alanyt és az állítmányt,
– kifejeznek határozott, határozatlan és általános alanyt,
– az állítmányt kifejezik igével, névszóval, valamint névszóval és igével.

- A tárgy

– tudják, hogy a tárgy olyan bővítmény, amely kifejezi, hogy a cselekvés mire irányul, illetve a cselekvés eredményeképpen mi jön létre,
– *megfelelően kérdeznak a tárgyra*,
– *tudják, hogyan befolyásolja a tárgy az igei állítmány ragozását, és ezt a tudást alkalmazzák is*.

- A határozók

– tudják, hogy a határozók a cselekvés, történés, létezés valamilyen körülményét (helyét, idejét, módját, állapotját és más körülményeit) nevezik meg,
– *megfelelő ragokkal látják el a határozók szerepét betöltő névszókat: helyhatározóragok (-ból, -ből; -ban, -ben; -ba, -be; -ról, -ről; -n, -on, -en, -ön; -ra, -re; -tól, -től; -nál, -nél; -hoz, -hez, -höz; -ig); időhatározóragok (-kor; -tól, -től, -ig/-t, -ra, -re, -nta, -nte, -nként), módhatározóragok, állapothatározóragok (-an, -en, -ul, -ül, -ként), fok- és mértékhatározó (-on, -en), eszköz- és társhatározóragok (-val, -vel), célhatározórag (-ért), részeshatározóragok (-nak, -nek), hasonlítóhatározórag (-nál, -nél)*,
– megfelelő névutóval látják el a határozók szerepét betöltő névszókat,
– megfelelő vonzattal látják el a leggyakoribb vonzatos igéket és névszókat.

- A jelzők

– tudják, hogy a jelző az alaptag minőségét, mennyiségét vagy birtokosát fejezi ki,
– *a jelzett szó segítségével tudnak kérdezni a jelzőre*,

– tudják, hogy a jelző a jelzős szerkezetben nem vesz fel toldalékokat.

- A mellé- és alárendelő szószerkezetek
  - *szószerkezeteket alkotnak*,
  - felismerik a szószerkezet tagjai közti viszonyt,
  - szószerkezeteket mondatná alakítanak, és fordítva.

- Az egyszerű mondat
  - ismerik a mondatok típusait a modalitás, szerkezet és logikai minőség szerint,
  - megfelelő szórendet követnek a mondatalkotásban (segédigés szerkezetek, igekötős igék),
  - *egyszerű mondatokat alkotnak*, bővítenek, átalakítanak.

- Az összetett mondat (mellérendelt, alárendelt)
  - *mellérendelt* (kapcsolatos, ellentétes, választó, következtető, magyarázó) és *alárendelt* (alanyi, tárgyi hely- és időhatározói, módféle és állapotféle határozói, eszköz- és társhatározói, minőség- és mennyiségjelzői, birtokos jelzői mellékmondatok) *összetett mondatokat alkotnak*, kiegészítenek és átalakítanak,
  - a mondatalkotásban megfelelő utalószavakat és kötőszavakat alkalmaznak,
  - egyszerűből összetett, összetettből egyszerű mondatot alkotnak.

5. Szövegtan

- *megismerik a szövegszerkesztés alapvető követelményeit* (megszerkesztettség, teljesség, lezártság),
- ismerik a szöveg mikro- (bekezdések) és makroszerkezetét (bevezetés, tárgyalás, befejezés), tudásukat alkalmazzák a szövegalkotás során,
- felismerik és alkalmazzák a szövegösszefüggés hordozóit (cím, téma, ismétlések, szinonimák, vissza- és előreutalások – névmások, kötőszók, módosítószók, toldalékok stb.).

Szövegtípusok:

- *jellemzés, leírás, elbeszélő fogalmazás*, iskolai irodalmi fogalmazás;
- *magán- és hivatalos levél, képeslap*, beszámoló, napló;
- *meghívó, igazolás*, értesítés, bizonylat, meghatalmazás;
- *kérvény, önéletrajz*, pályázat;
- hír, tudósítás, riport, interjú, beszélgetés, reklám, hirdetés;
- ismertető, (idegenforgalmi) tájékoztató;
- időjárás-jelentés, *időjárás-előrejelzés*;
- útbaigazítás, prospektus, *menetrend*.

6. Helyesírás és nyelvhelyesség

- tudják, hogy a magyar helyesírásban a kiejtés, a szóelemzés, a hagyomány és az egyszerűsítés elve érvényesül,
- ismerik a különírás és az egybeírás szabályait (a szóösszetételek egyszerűbb esetei),
- *alkalmazzák a kis és nagy kezdőbetűkre vonatkozó szabályokat* (kis kezdőbetűk: *ünnep*-, rendezvény és *nép*nevek; nagy kezdőbetűk: *földrajzi nevek* (*település*, hegy, folyó, tenger, *ország*, *utca*), intézménynevek, márkanevek, címek),
- ismerik és alkalmazzák az elválasztás egyszerűbb eseteit,
- helyesen alkalmazzák az írásjeleket (a mondatrészek közötti írásjelek gyakoribb esetei (és, vagy, de, mert...), az egyszerű mondatot záró írásjelek, az összetett mondatok írásjelhasználata),
- *elsajátítják a számok és a keltezés írására vonatkozó szabályokat*.

3.1.2.6 Irodalmi nevelés

A szépirodalmi alkotások olvasásával a diákok irodalmi és általános műveltségre tesznek szert, fejlesztik kifejező- és elemző készségüket, a kritikai gondolkodást, a véleménykifejtést, illetve önálló olvasóvá nevelődnek. A fokozatosan egyre igényesebb szövegekkel való ismerkedés során fejlesztik kreativitásukat is, alakítják értékrendjüket, formálják személyiségüket és énképüket.

A szövegválasztáskor figyelembe vesszük a diákok életkorának és nyelvtudásának, valamint érdeklődési körének való megfelelést, a szöveg, illetve üzenetének időszerűségét is.

Az első két osztályban az irodalmi művek olvasása élményszerű legyen, a harmadik osztálytól – az érettségi vizsgára való eredményes felkészülés érdekében – azonban magasabb taxonómiai szintű feladatokat is végezzenek a diákok az irodalmi szövegek tárgyalása során. Ilyenek például a témameghatározás, a mű elhelyezése korban, illetve a szerző életművében, az elbeszélés mód, a jellemek felismerése és értékelése, értékrendek felismerése, az üzenet felismerése, elvonatkoztatás, véleménykifejtés, állásfoglalás.

Az irodalmi művek kapcsán a befogadás mellett a kifejezőkészséget is fejlesztjük. Az első két osztályban játékos, szórakoztató jellegű feladatokkal fokozzuk az olvasási kedvet, ilyenek például: »hiányzó« szövegrészek pótlása a diákok fantáziájára építve, a szöveg »átírása« (más befejezés, más helyszín, más szereplők), dramatizálás, drámajáték. A harmadik osztálytól az előző bekezdésben említett műveletekre építve fejlesztjük a diákok kifejezőkészségét.

Ajánlott irodalmi alkotások:

Versek:

- Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert..., Egy gondolat bánt engemet, Szeptember végén, Nemzeti dal, Füstbe ment terv;
- Kisfaludy Károly: Szülőföldem szép határa, Távolból;
- Kölcsey Ferenc: Himnusz;
- Ady Endre: Lédával a bálban, Őrizem a szemed,
- József Attila: Tiszta szívvel;
- Varró Dániel-versek;

Elbeszélések, ill. novellák:

- a Nem csak novellák c. kötet (Hungarolingua-sorozat, Debreceni Nyári Egyetem) novellái (pl. Szakonyi Károly: Pesti nyár, A természet lágy ölén, Turkálunk, Temesi Ferenc: A szónok);
- Kosztolányi Dezső: A kulcs, Fürdés, Esti Kornél (kilencedik fejezet);
- Déry Tibor: Szerelem;
- Mikszáth Kálmán: Bede Anna tartozása;
- Móricz Zsigmond: A hét krajcár;
- Csáth Géza: Apa és fiú, A kis Emma;
- Füst Milán: Azok a gonosz gyerekek, Nun;
- Mátyás Iván: Vera-novellák;
- Gyurkovics Tibor: A sánta hölgy; A tanár úr notesza; Hegedű az osztályban; A gyerek; Egy fiú a hóesésben;
- Spiró György: Perspektíva;
- Szabó Magda: Angyal.

Kisregények:

- Déry Tibor: Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról.

Regények, illetve regényrészletek, valamint regények röviden:

- Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig (Hungarolingua);
- Örkény István: Tóték (Hungarolingua);
- Molnár Ferenc: Pál utcai fiúk;
- Sarkadi Imre: Gyáva;

- Nagy Katalin: Intőkönyvem története;
- Dániel Anna: Hiányzik Szecső.

3.2.2 Témakörök

Az alábbi témakörök tárgyalása során a kommunikációs szándékokat és fogalomköröket fejlesztjük mind a négy készségterületen. A diákok a felsorolt témakörökben mozogva gazdagítják és elmélyítik nyelvi ismereteiket, szókincsüket, majd azokat alkalmazzák a közlésfolyamatban.

- **Bemutakozás** (*név, születési adatok, életkor, cím, nemzetiség, foglalkozás, munkahely, külső és belső tulajdonságok, érdeklődési kör*)
- **A család** (*a család és a családtagok bemutatása, a nemzedékek közötti viszony, családi ünnepek, rokon kapcsolatok*)
- **Lakóhelyünk** (*az otthon és a szülőföld, az otthon bemutatása, lakás, ház, lakáskultúra*)
- **Tanulás** (*iskolatípusok, tantárgyak, tanulási szokások, stratégiák, élethosszig tartó tanulás, a diákok élete, iskolai rendezvények, tevékenységek*)
- **Emberi kapcsolatok** (*barátság, szerelem, a férfi és a nő kapcsolata, szokások*)
- **Ügyintézés** (*az orvosnál, a postán, a bankban, a rendőrségen, egyéb szolgáltatások*)
- **Időjárás** (*idő, éghajlat, naptár, évszakok, hónapok, események, növény- és állatvilág*)
- **Vásárlás** (*vásárlási szokások, árucikkek, az üzletek fajtái, bevásárlóközpontok, fizetési módok, pénz, hitelkártyák, reklám*)
- **Öltözködés** (*divat, trend, márka, utcai viselet, alkalmi ruha*)
- **Étkezés** (*ételek, italok, vendéglátás, teríték, ünnepi menü, étteremben, étlap, receptek, egészséges táplálkozás*)
- **Ünnepek** (*családi, egyházi, nemzeti ünnepek, az ünnepek jelentősége*)
- **Szabadidő, szórakozás** (*a szabadidő tervezése, szervezése, szabadidős tevékenységek, olvasás, kirándulás, mozi, színház, rádió, tévé*)
- **Sport** (*sport és rekreáció, testedzés, sportversenyek, olimpiai játékok*)
- **Egészséges életmód** (*közérzet, a test, a testrészek, testápolás, betegségek, sérülések, szenvedélybetegségek, dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, mozgás, a táplálkozás fontossága*)
- **Életminőség** (*az ember és az őt körülvevő világ, jótékonykodás, idősek gondozása*)
- **Földrajzi jellemzők** (*Európa, Magyarország és Szlovénia földrajzi jellemzői, városok, műemlékek, nevezetességek*)
- **Közlekedés** (*utazás, közlekedési eszközök, forgalmi jelek, autóvezetés, menetrend, menetjegy*)
- **Utazás** (*szünidő, az utazás megtervezése, turizmus, bevásárlóturizmus, városok, nyaralás, üdülőhelyek, vendéglátás, vendégszeretet, nevezetességek*)
- **Környezetünk** (*környezetszennyezés, környezetvédelem, globális felmelegedés, az egyén felelőssége, megmozdulások*)
- **Társadalom, életünk Európában, állampolgári kultúra** (*emberi jogok, szabadság, demokrácia, európaiság, EU, EP, parlamentáris rendszer, választások, állampolgári jogok és kötelességek*)
- **Tudomány és technika** (*a tudomány és a technika fejlődése, magyar tudósok, könyvnyomtatás, médiák*)
- **Kultúra és művészetek** (*az ember és az alkotás, színháztörténet, filmművészet, irodalom, zeneművészet, magyar művészek*)
- **A munka világa, pályaeorientáció** (*pályaválasztás, munkavállalás, gazdaság, szociális viszonyok*)
- **Művelődéstörténet** (*jelentős európai és magyar történelmi események, európai nevezetességek*)
- **Ember és nyelv** (*a beszéd és a nyelv, a magyar nyelv eredete, anyanyelv, idegen nyelv, környezetnyelv, második nyelv, többség, kisebbség, kisebbségi jogok*)

4. VÁRT TELJESÍTMÉNY

A tantárgy általános iskolai, valamint középiskolai óraszámát tekintve a negyedik osztály végén várható teljesítmény megfelel a Közös Európai Referenciakeret B2+/A2+ szintjének. A B2+ erős középszint, ahol a hangsúly az érvelésen, a hatékony társasági beszélgetésen és a nyelvi tudatosságon van. A társalgási kompetencia meglehetősen magas foka a beszélgetés kezelésében mutatkozik meg: a beszélő nemcsak visszajelzést ad, hanem továbbviszi más beszélők állításait és közbevetéseit, ezáltal segíti a beszélgetés menetének az alakulását. Világos, összefüggő beszélgetéssé kapcsolja a mondatokat, hatékonyan használja a kötőszavakat és más kapcsolóelemeket, érvel, kiemeli a döntő gondolatokat.

4.1. Általános szintleírás

B2+

	SZÖVEGÉRTÉS		SZÖVEGALKOTÁS		
	BESZÉDÉRTÉS	OLVASÁS	BESZÉLGETÉS	ÖSSZEFÜGGŐ BESZÉD	ÍRÁS
B2 - középszint	A diák megérti a hosszabb beszédeket és előadásokat, követni tudja az összetettebb érveléseket is, ha a téma ismert számára. Megérti a tévéhíreket és az aktuális eseményekről szóló műsorokat. Megérti a játékfilmek többségét is, ha a szereplők köznyelven beszélnek.	El tud olvasni olyan cikkeket és beszámolókat, amelyek jelenkori problémákkal foglalkoznak, és ahol az író egy adott véleményt vagy nézőpontot képvisel. Megérti a kortárs prózairodalmi szövegeket.	Bizonyos fokú folyékonyssággal és természetességgel tud társalogni anyanyelvű beszélőkkel. Aktívan részt tud venni ismert témákról szóló társalgásokban úgy, hogy közben kifejti és fenntartja véleményét.	Világos és részletes leírást tud adni sok mindenről, ami az érdeklődési körébe tartozik. Ki tudja fejteni álláspontját egy aktuális témával kapcsolatosan úgy, hogy megemlíti az egyes lehetőségek előnyeit és hátrányait.	Világos, részletes szöveget tud írni sokféle, az érdeklődési körébe tartozó témáról. Meg tud írni esszét, beszámolót, amelyben információt közöl, illetve egy bizonyos vélemény mellett vagy ellen érvel. Levélben meg tudja fogalmazni az események és élmények személyes jelentőségét.

A2

	SZÖVEGÉRTÉS		SZÖVEGALKOTÁS		
	BESZÉDÉRTÉS	OLVASÁS	BESZÉLGETÉS	ÖSSZEFÜGGŐ BESZÉD	ÍRÁS
A2 Alapszint	<i>A diák megérti a gyakran használt szavakat és kifejezéseket, amelyek közvetlenül hozzá kapcsolódnak (pl. személyes adatok, család, vásárlás, szűkebb környezet, munka, tevékenység). Megérti egyszerű és világos hirdetések és üzenetek lényegét.</i>	<i>El tud olvasni rövid, nagyon egyszerű szövegeket. Megtalálja a konkrét információkat a mindennapi egyszerű szövegekben (például rövid hirdetés, prospektus, menü vagy menetrend), és megért rövid, egyszerű magánleveleket.</i>	<i>Tud kommunikálni olyan egyszerű és begyakorolt feladatok során, melyek egyszerű és közvetlen információcserét igényelnek ismerős témákkal és tevékenységekkel kapcsolatban. Boldogul nagyon rövid társasági beszélgetés során is, még ha nem is ért eleget ahhoz, hogy fenntartsa a párbeszédet.</i>	<i>Több fordulattal és mondattal egyszerű módon le tudja írni pl. a családját, más embereket, a lakóhelyét, tanulmányait, tevékenységeit.</i>	<i>Meg tud írni rövid, egyszerű feljegyzéseket és üzeneteket, amelyek a közvetlen szükségletekre vonatkoznak. Meg tud írni nagyon egyszerű magánlevelet, például köszönetet mond valakinek valamiért.</i>

4.2 Az egyes készségterületek szintleírásai

B2+

BESZÉD		
Folyamatos monológ	Témakifejtés (pl. vitában)	Hallgatóság előtti beszéd
<p>Világos és részletes leírást tud adni az érdeklődési köréhez kapcsolódó témák széles skálájában, ami magába foglalja az alsóbb szintek műveleteit is: Leírást tud adni saját magáról, lakóhelyéről, más emberekről, helyekről, tárgyokról, ismerteti családját, életkörülményeit, iskoláját. Ismertetni tudja élményeit, bemutatja érzéseit és reakcióit. El tud mondani történetet, le tud írni valóságos vagy elképzelt eseményeket. Leírást tud adni álmairól, reményeiről, terveiről. El tudja mondani egy könyv vagy film cselekményét.</p>	<p>Világosan tud érvelni úgy, hogy nézeteit érvekkel és példákkal egészíti ki és támasztja alá. El tudja magyarázni nézőpontját egy aktuális témával kapcsolatban, és ki tudja fejteni a különböző lehetőségek előnyeit és hátrányait.</p>	<p>Világos, előre elkészített kiselőadást tud tartani, a fontos gondolatokat kiemeli, és megfelelő érvekkel támasztja alá, illetve érveket hoz fel egy bizonyos gondolat mellett vagy ellen, kifejti a különböző lehetőségek előnyeit és hátrányait. Folyékonyan és természetességgel tud válaszolni a hallgatóság részéről felmerülő kérdésekre.</p>
ÍRÁS		
Beszámoló és érvelő szövegek	Kreatív írás	
<p>Meg tud írni beszámolókat, különböző forrásokból információt felhasználva. Hangsúlyozza a lényeges pontokat, megfelelően érvel és értékkel.</p>	<p>Tud írni önmagáról, családjáról, életkörülményeiről, iskolájáról, érdeklődési köréről, eseményekről, élményekről, kifejezve érzéseit és reakcióit. Le tud írni elképzelt eseményeket és élményeket. Tud film-, könyv- és színdarabismertetőt írni.</p>	

BESZÉDÉRTÉS			
Anyanyelvű beszélők megértése	Utasítások megértése	Média, hangfelvételek és film megértése	
Bizonyos mértékű erőfeszítéssel meg tudja érteni a körülötte zajló beszélgetés jó részét, de nehéznek találja a beszélgetésben való részvételt olyan beszélőkkel, akik egyáltalán nem módosítják nyelvhasználatukat. Követni tud tartalmi és nyelvi szempontból összetett előadásokat, beszédeket és beszámolókat is, valamint más iskolai prezentációkat.	Meg tud érteni köznyelvi, átlagos sebességű üzeneteket, bejelentéseket, útbaigazítást, használati utasítást, valamint konkrét és elvontabb témájú utasításokat.	Meg tud érteni mindennapi témájú, illetve érdeklődési köréhez tartozó témákban felvett vagy közvetített hanganyagot, a legtöbb köznyelvi rádiós, valamint hír- és dokumentumműsort, az aktuális témákról szóló műsorokat. Megérti az élő interjúkat, talk show-kat, színdarabokat és a filmek többségét.	
OLVASÁS			
Olvasás tájékozódás céljából	Olvasás információszerzés és érvek keresése céljából	Levelezés olvasása	Utasítások olvasása
Képes megérteni a lényeges információt mindennapi anyagokban, valamint hosszabb és összetett, szakmai témájú szövegekben is.	Megérti a főbb következtetéseket, felismeri az érvelés fonalát. Meg tud érteni napjaink problémáival foglalkozó cikkeket. Meg tud érteni bonyolultabb, szakkifejezéseket is tartalmazó szövegeket, ha a szakkifejezések értelmezéséhez használhat szótárt.	Meg tud érteni magánleveleket, szabványleveleket, faxüzeneteket. El tudja olvasni az érdeklődési köréhez tartozó levelezést, és könnyen megérti a lényegét. Képes rendszeres levelezést folytatni.	Meg tudja érteni a mindennapi életben előforduló használati és egyéb utasításokat, előírásokat.
SZÓBELI INTERAKCIÓ			
Társalgás	Informális és formális eszmecsere	Szolgáltatások és ügyintézés	Információcsere

<p>Társadalmi kapcsolatokat tud létesíteni: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, köszönetnyilvánítás. Felkészülés nélkül képes fenntartani társalgást. Valódi beszélgetőpartnerként tud részt venni hosszabb társalgásban a legtöbb általános témában. Ki tudja fejezni érzelmeit (meglepetés, boldogság, szomorúság, érdeklődés, közömbösség), reagálni tud másokéira.</p>	<p>Udvariasan ki tudja fejezni meggyőződését, véleményét, egyetértését, egyet nem értését, nézeteit, javaslatot tud tenni és arra reagálni. Aktívan részt tud venni általános, elvontabb és kulturális témákban (zene, film) zajló informális és formális eszmecserében, megjegyzéseket tesz, kifejti álláspontját, meg tudja indokolni véleményét, érvel, magyaráz.</p>	<p>Meg tud bírkozni az utazás során felmerülő ügyekkel (ügyintézés az idegenforgalmi hivatalban és hatósági szerveknél), meg tud szerezni utazással kapcsolatos információkat. Elboldogul boltban, postán, bankban. Tud panaszt tenni.</p>	<p>Képes összetettebb információt és tanácsot megérteni és cserélni. Fel tud tenni kérdéseket és meg tud válaszolni kérdéseket. Tud útbaigazítást, személyes adatokat kérni és adni. Össze tud foglalni elbeszélést, újságcikket, előadást, eszmecserét, interjút vagy filmet, és arról véleményt tud nyilvánítani, a felmerülő kérdéseket meg tudja válaszolni.</p>
ÍRÁSBELI INTERAKCIÓ			
Információcsere	Levelezés	Feljegyzések, üzenetek, formanyomtatványok	
<p>Megbízhatóan ad egyszerű információt. Mindennapi és iskolai életéhez kapcsolódóan a legtöbb ügyben képes összetett információ és tanács megértésére és cseréjére is.</p>	<p>Leveleiben ki tudja fejezni a különböző érzelmi fokozatokat, kiemeli az események és élmények személyes jelentőségét, és megjegyzéseket tesz a levelezőpartner híreivel és nézeteivel kapcsolatban.</p>	<p>Tud írni közvetlen jelentőségű egyszerű információt közlő feljegyzéseket/üzeneteket barátainak, szolgáltatóknak, tanároknak és másoknak, akik mindennapi életében szerepet játszanak, és a számára fontos gondolatokat érthetően közli. Fel tud jegyezni tudakozódással és problémák magyarázatával kapcsolatos üzeneteket.</p>	

A2

BESZÉD	
Folyamatos monológ	Hallgatóság előtti beszéd
<p><i>El tud mondani egy történetet, vagy le tud írni valamit egyszerű felsorolással.</i></p> <p><i>Egyszerű szavakkal leírást tud adni emberekről, helyekről, tárgyokról.</i></p> <p><i>Rövid, alapvető leírást tud adni eseményekről és tevékenységekről.</i></p> <p><i>Tud beszélni tervekről és múltbeli tevékenységekről, személyes tapasztalatokról.</i></p> <p><i>Egyszerű leíró nyelv használatával rövid állításokat és összehasonlításokat tud alkotni tárgyakkal kapcsolatban.</i></p> <p><i>El tudja magyarázni, hogy miért szeret vagy nem szeret valamit.</i></p> <p><i>Ismertetni tudja családját, életkörülményeit, oktatási hátterét.</i></p> <p><i>Egyszerű szavakkal leírást tud adni emberekről, helyekről, tulajdöntárgyakról.</i></p>	<p><i>Rövid, begyakorolt előadást tud tartani a mindennapi élettel kapcsolatos témában, röviden meg tud indokolni és magyarázni terveket és cselekedeteket.</i></p> <p><i>Meg tud birkózni az előadást követő, korlátozott számú lényegi kérdéssel.</i></p> <p><i>Rövid, begyakorolt, alapvető előadást tud tartani ismerős témában.</i></p> <p><i>Meg tudja válaszolni az előadást követő egyszerű kérdéseket, amennyiben kérheti a kérdés megismétlését, és kaphat némi segítséget válasza megfogalmazásában.</i></p>
ÍRÁS	
Kreatív írás	
<p><i>Összefüggő mondatokban tud írni a környezetében levő emberekről, helyekről, tanulmányokkal kapcsolatos élményekről.</i></p> <p><i>Nagyon rövid, alapvető leírást tud adni eseményekről, múltbeli tevékenységekről és személyes élményekről.</i></p>	

BESZÉDÉRTÉS				
	Anyanyelvű beszélők megértése	Utasítások megértése	Média, hangfelvételek és film megértése	
	<i>Általában meg tudja állapítani a körülötte zajló beszélgetés témáját, amennyiben lassan és világosan beszélnek.</i>	<i>Meg tudja érteni a rövid, világos és egyszerű üzenetek és bejelentések fő vonalát. Meg tud érteni egyszerű útbaigazítást.</i>	<i>Kiszámítható, mindennapi témákról szóló rövid, lassú és világos beszédű hangfelvételekből meg tudja érteni és ki tudja szűrni a lényeges információt.</i>	
OLVASÁS				
	Olvasás tájékozódás céljából	Olvasás információszerzés és érvek keresése céljából	Levelezés olvasása	Utasítások olvasása
	<i>Meg tud találni bizonyos jósolható információt egyszerű, mindennapi szövegekben, például hirdetésekben, prospektusokban, étlapokon és menetrendekben. Meg tud találni listákon szereplő bizonyos információt. Meg tudja érteni a közhasználatú táblákat és feliratokat: nyilvános helyeken, például utcán, étteremben, vasútállomáson; például útbaigazításokat, utasításokat, veszélyre figyelmeztető táblákat.</i>	<i>Képes megtalálni bizonyos információt egyszerűbb írott szövegekben, például levelekben, brosúrákban és rövid, eseményleíró újságcikkekben.</i>	<i>Ismerős témákban meg tudja érteni a szabványlevelek lényegét. Meg tud érteni rövid, egyszerű magánleveleket.</i>	<i>Meg tudja érteni az egyszerű nyelven megírt előírásokat. Meg tudja érteni a mindennapi életben előforduló berendezésekre írt instrukciókat, utasításokat.</i>

SZÓBELI INTERAKCIÓ			
Társalgás	Informális és formális eszmecsere	Szolgáltatások és ügyintézés	Információcsere
<p><i>Tud köszönni, elköszönni, bemutatkozni, másokat bemutatni, megköszönni. Általában megérti a világos, tagolt köznyelvi beszédet számára ismert témákban, ha időnként ismétlést és segítséget kérhet. Részt tud venni rövidebb mindennapi beszélgetésekben. Egyszerű módon meg tudja fogalmazni, hogyan érzi magát. Használja az üdvözlés és megszólítás egyszerű, mindennapi udvarias formáit. Meghívást, javaslatot tud tenni és azokra reagálni, valamint elnézést tud kérni, és arra reagálni. El tudja mondani, hogy mit szeret, és mit nem.</i></p>	<p><i>Általában meg tudja állapítani a körülötte zajló eszmecsere témáját lassú és világos beszéd esetén. Tud beszélgetni arról, mit csinál a hétvégén. Tud javaslatot tenni, és arra reagálni. Ki tudja fejezni másokkal való egyetértését és egyet nem értését. Részt tud venni mindennapos gyakorlati kérdések egyszerű megvitatásában, ha világosan, lassan és közvetlenül hozzá beszélnek. Meg tudja beszélni, hogy mit tegyenek, hova menjenek, és egyeztetni tudja a találkozózt.</i></p>	<p><i>Meg tud birkózni a mindennapi élet beszédhelyzeteivel, mint pl. étkezés és vásárlás. Tud mindennapi árukat és szolgáltatásokat kérni és adni. Meg tud szerezni utazással kapcsolatos egyszerű információt, tud útbaigazítást kérni és adni, valamint jegyet vásárolni. Rá tud kérdezni dolgokra, és végre tud hajtani egyszerű tranzakciókat boltban, postán és bankban. Mennyiséggel, darabszámmal, eladási árral stb. kapcsolatos információt tud kérni és adni. Le tud bonyolítani egyszerű vásárlást; meg tudja mondani, mit akar, és meg tudja kérdezni az áru árát. Tud ételt rendelni.</i></p>	<p><i>Eleget megért ahhoz, hogy boldoguljon egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben. Elboldogul a mindennapos, gyakorlati teendőkkel: képes egyszerű, tényszerű információ megszerzésére és továbbadására. Fel tud tenni és meg tud válaszolni szokásokkal és begyakorolt tevékenységekkel kapcsolatos kérdéseket. Fel tud tenni és meg tud válaszolni szabadidős és múltbeli tevékenységekkel kapcsolatos kérdéseket. Tud rövid, egyszerű útbaigazításokat és instrukciókat adni és követni, pl. elmagyarázza, hogyan kell valahova eljutni. Tud személyes adatokat kérni és megadni.</i></p>

ÍRÁSBELI INTERAKCIÓN	
Levelezés	Feljegyzések, üzenetek, formanyomtatványok
<i>Tud nagyon egyszerű magánlevelet írni, amelyben köszönetet tud mondani, és elnézést tud kérni.</i>	<i>Át tud venni rövid, egyszerű üzenetet, amennyiben ismétlést vagy körülírást kérhet. Tud a közvetlen szükségletekhez kapcsolódó rövid, egyszerű feljegyzéseket és üzeneteket írni.</i>

5. TANTÁRGYKÖZI KAPCSOLATOK

A magyar nyelv a kétnyelvű középiskolában nemcsak tantárgy, hanem tanítási nyelv is. Ebből kifolyólag a tantárgy más tantárgyakkal való kapcsolatának minden tanítási órán meg kellene valósulnia. A diákok ezáltal más tantárgyaknál is fejlesztik magyar nyelvi tudásukat szóban és írásban. Nagyobb hangsúlyt kap ez az ún. nemzetiségi programot is megvalósító tantárgyak (történelem, földrajz, művészet) esetében, hiszen azoknál nemcsak ismeretszerzés és képességfejlesztés céljával használják ezt a nyelvet, hanem ezen a nyelven magyar témájú tananyagokat dolgoznak fel.

A magyar nyelv tanítása az anyanyelvi (szlovén vagy más nyelvi) kompetenciára alapoz leginkább. A nyelvi ismeretek elsajátításának jó alapja lehet a biztos anyanyelvi tudás. A két nyelv közötti hasonlóságokat és különbségeket tudatosítva nagyobb sikerre számíthatunk mindkét tantárgynál, ezért szükséges ezeket kiemelni.

6. MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

A tantárgy keretében a négy készségterület (beszédértés, beszéd, írás, olvasás) fejlesztése történik elsősorban. Az ismeretszerzést és -bővítést is mindig a készségfejlesztés szolgálatában végezzük, vagyis a befogadást és az alkotást segítjük vele.

A tanárnak tisztában kell lennie azzal, hogy tevékenységei a nyelvtanulás és nyelvtanítás környezetének renkívül fontos részét képezik. Olyan szerepmoდეlleket közvetít, amelyeket a diákok követhetnek nyelvhasználatuk során.

Ebből kifolyólag nagy jelentőséggel bírnak a következő tanári tényezők:

- tanítási készségek,
- óravezetési készségek,
- tanítási stílus,
- a tevékenységek kutatására és a gyakorlat átgondolására irányuló képességek,
- az ellenőrzés és értékelés ismerete és alkalmazása,
- a szociokulturális háttérismeret tudása,
- interkulturális attitűdök és készségek,
- az irodalom esztétikai értékeire vonatkozó ismeretek stb.

A tanárnak gondosan meg kell terveznie munkáját, az eredményes megvalósításhoz pedig nagyon sok gyűjtőmunkára (megfelelő szövegek gyűjtése, adott esetben alkotása) van szüksége. Az órákon olyan légkört kell teremtenie, hogy a diákoknak legyen kedvük megnyilatkozni, akkor is, ha hibásan vagy szegényes szókinccsel beszélnek. Az órákon a leggyakoribb tevékenység a beszélgetés (közös, párban vagy csoportban) legyen.

6.1 A beszédértési készség fejlesztése

A nyelvi kommunikációban a beszédértésnek is legalább olyan nagy szerepe van, mint magának a beszédnek. A diákokat már a nyelvtanulás kezdetétől arra kell szoktatni (akár a szintjüknél nehezebb eredeti vagy nyelvtanulási célra készült szövegek alkalmazásával is), hogy a szövegkörnyezet és egyes kulcsszavak értése elegendő támpontot nyújt a szöveg lényegének megértéséhez. A beszédértési készség fejlesztésénél a diákok a szövegegész globális megértésére törekedjenek, erre kell őket ösztönözni.

A beszédértési készség fejlesztését szolgáló gyakorlatok kivitelezése:

A beszédértési gyakorlatok előkészítése

A tanár még a hangfelvétel indítása előtt magyar nyelven (a diákok nyelvi szintjének megfelelően) felkészíti a diákokat a szöveg befogadására, és pedig:

- ismerteti a szöveg műfaját,
- elmondja a szöveg tartalmára vonatkozó általánosabb megállapításokat,

- képanyagot mutat be,
- ismerteti az ismeretlen szavakat,
- irányítja a témával kapcsolatos beszélgetést (pl. a cím alapján vagy a szövegből kiragadott néhány szó, képanyag alapján),
- a szöveg kulcsmondatait (kulcsinformációit) nem megfelelő sorrendben tünteti fel, a diákok próbálják helyes sorrendbe állítani,
- hasonló témáról olvas.

A beszédértési gyakorlat közben

A diákok többször hallgassák meg a szöveget! A tanár a meghallgatás során irányítsa a tevékenységeiket.

Lehetséges feladattípusok:

- a szöveg legfontosabb (műfaj, téma, idő, hely, szereplők) információira vonatkozó kérdések,
- a tanár állításokat mond, amelyekről a diákoknak el kell dönteniük, hogy igazak vagy hamisak,
- feleletválasztós kérdések (teszt),
- tények lejegyzése (táblázatok hiányzó elemeinek pótlása, eseményvázlat),
- utasításnak megfelelő feladatvégzés (térkép-olvasás, kép átrendezése...).

A szöveg meghallgatása közbeni/utáni tevékenység:

- hiányzó szavak/mondatok pótlása,
- szerepjáték – a tanár kikapcsolja a magnót, a diák folytatja (monológ, párbeszéd) a történetet / újrahallgatva összehasonlíttja sajátját a felvétellel.

A beszédértés gyakorlása után

A gyakorlatok elvégzése után a diákok egyre inkább elszakadhatnak az eredeti szövegtől, és több személyes megnyilatkozásra nyílik mód.

Ilyen gyakorlatok lehetnek pl.:

- címválasztás,
- a történet továbbszövése, más szemszögből való elmesélése,
- elbeszélő történet párbeszéddé alakítása és fordítva,
- vázlatpontok készítése a szövegről,
- vita, beszélgetés, kommentárok a szövegről.

6.2 Az olvasásértési készség fejlesztése

Az olvasásértési készséget fejlesztő gyakorlatok a diákokat felkészítik különböző műfajú autentikus szövegek olvasására és megértésére. A tevékenységek során a diákok egynyelvű, ill. kétnyelvű szótárakat, különböző képanyagot vagy más segédeszközt használnak.

A tanár feladata, hogy különböző olvasási stratégiákat sajátíttasson el a diákokkal.

A diákok először inkább némán olvassák el a teljes szöveget, hiszen a szöveg megértése a cél. A hangos felolvasás a megértés rovására mehet, míg a mondatonkénti tagolás szétdarabolja a szöveg egységét, és nem teszi lehetővé az ismeretlen kifejezések jelentésének kikövetkeztetését a szövegkörnyezetből. A helyes ejtés gyakorlása érdekében azonban hangosan is olvassanak a diákok.

A diák a kitűzött célnak megfelelően választja meg az olvasási stratégiát, amely lehet:

- a szöveg egészének gyors, globális áttekintése,
- bizonyos részletek, kulcsinformációk megtalálása,

- a szöveg értelmezése, értékelése.

Az olvasásértési készség fejlesztésének három fázisa:

Olvasás előtti tevékenységek

A szöveg feldolgozását előzze meg a szövegre való ráhangolás fázisa. A szöveg címe, a hozzátartozó képek, a szövegből kiemelt néhány szó alapján a diákok találgathatják, hogy miről fog szólni a szöveg. A diákok figyelmének irányítására és a megértés későbbi ellenőrzésére a szöveg elolvasása előtt adjunk feladatokat vagy megfigyelési szempontokat, és ne csak utólag tegyünk fel kérdéseket.

A tanár például az alábbi lehetőségek közül választhat:

- A szöveget már egy ismert szöveg elemeinek felidézésével mutatja be.
- Ismerteti a szöveg kulcsszavait.
- A szöveg témájára vonatkozó képanyagot mutat be; a diákok kifejezik benyomásaikat, érzelmeiket, véleményüket.
- A szöveg lényeges elemeit nem megfelelő sorrendben ismerteti; a diákok helyes sorrendbe állítják őket.

Ha az idő és a körülmények lehetővé teszik, a szövegeket a szokásostól eltérő formában is „tálalhatja” a tanár, pl.:

- a legépelte szöveget szétvágja mondatokra, bekezdésekre,
- bizonyos szavakat szinonimákkal helyettesítve sokszorosítja a szöveget,
- a szöveget szavak kihagyásával gépeli le,
- mindenfajta központozás nélkül leírt szöveget ad a diákok kezébe,
- a szöveg kulcsmondatát minden jelzés nélkül kihagyja – annak helyét és tartalmát a diákoknak kell az elolvasás után kitalálniuk.

Olvasás közbeni tevékenységek

A tanár olyan stratégiákat alkalmaz, amelyek lehetővé teszik, hogy a diákok gyorsabban megértsék a magyar nyelvű szöveget, annak ellenére, hogy az több ismeretlen kifejezést tartalmaz. A diákokat a következő segítheti ebbe:

- a szöveghez tartozó képanyag,
- dátumok, számok, tulajdonnevek,
- kulcs- és ismétlődő szavak.

Leggyakoribb feladattípusok:

- előre megadott kérdések a szöveg legfontosabb információira vonatkozóan,
- állítások, melyekről a diákoknak el kell dönteniük, hogy igazak vagy hamisak,
- a szöveg tartalmára vonatkozó feleletválasztós kérdések,
- a tanár hibás állításainak javítása,
- egyes szövegeknél elég egy ábra/rajz (pl. útirány, családfa),
- táblázatok kitöltése,
- az információk helyes sorrendbe állítása,
- szókihagyásos mondatok/szöveg üres helyeinek kitöltése,
- két vagy több szöveg összehasonlítása, hasonlóságok és eltérések keresése,
- a szöveg műfajának, témájának, rendeltetésének felismerése; az alapvető stilisztikai jellemzők felismerése,

- az összefoglalás során a diákok felfedezik a kontextus és a kohéziós eszközök jelentőségét.

Olvasás utáni tevékenységek

A szöveg elolvasásával és a gyakorlatok megoldásával nem ér véget a szöveg feldolgozása. A szövegfeldolgozást záró gyakorlatok során a diákok egyre inkább elszakadnak az eredeti szövegtől, és több személyes megnyilatkozásra (benyomás, vélemény, érzelem) nyílik módjuk.

Ilyen gyakorlatok lehetnek a következők:

- a történet továbbszövése és/vagy előzményeinek kitalálása,
- a történet más szemszögből való elmesélése,
- elbeszélő történet párbeszéddé való átalakítása és fordítva,
- a szöveg dramatizálása,
- vita, beszélgetés, kommentárok a szövegről.

A tárgyalt szövegek a nyelvtani ismeretek begyakorlását és a szókincs gyarapítását is szolgálhatják.

6.3 A beszédképesség fejlesztése

A magyar nyelv mint második nyelv tanításának/tanulásának egyik legfontosabb célja, hogy a megtanult nyelvi formákat a diákok szándékaik, gondolataik és érzelmeik kifejezésére valódi élethelyzetekben alkalmazni tudják.

Mivel a másik nyelven való önkifejezés megfogalmazása nehézséget okoz/hat a diákoknak, a tanárnak bátorítania kell őket a magyar nyelven folyó beszélgetésre. A szóbeliség a nyelvtanulás folyamán kulcsszerepet játszik (kommunikációra épülő nyelvoktatás). A tanárnak arra kell törekednie, hogy a tanórákon a beszélgetések ne legyenek kényszeredett (kérdés-felelet, diákok közti vita kiprovokálása), ill. túlságosan szabad, a keretet áthágó beszélgetések. A beszédképesség fejlesztését szolgáló feladatok közt legyenek játékos feladatok is. A hagyományos társalgási témák mellett választhatnak szokatlan, esetleg abszurd szituációkat is, amelyek megmozgatják a diákok fantáziáját, és önkifejezésre készítik őket. Így a diákok bekapcsolódnak és részt vesznek a beszélgetésben, egészséges versenyszellem alakul ki, megtanulnak győztesként, esetenként vesztesként kikerülni egy-egy szituációból.

A beszélgetés lehet kötetlen vagy irányított. A kötetlen beszélgetést is meg kell tervezni, pl. a tanár a beszéd során feladatokat oszt ki, a gyakorlatra szánt időt meghatározza, versenyhelyzetet teremt. Az irányított beszélgetés során a tanár meghatározott nyelvi formák használatát várja el a diákoktól. Igen fontos a kérdésfeltevés gyakorlása is, hiszen ez a kommunikációban éppen olyan fontos, mint a válaszadás.

Párbeszéd

A párbeszéd a mindennapi szóbeli kommunikáció egyik legfontosabb eleme, ezért nagy hangsúlyt fektetünk gyakorlására.

A tanár a diákokkal mindig ismertesse a kommunikációs folyamat tényezőit, s a diák ebből kifolyólag alkalmazkodjon a beszédhelyzethez.

Szerepjáték

A játék különböző formái a diákok életkorának és érdeklődésének megfelelően végigkísérik őket az oktatási folyamatban.

A szerepjátékban a diák vagy saját magát vagy egy képzelt személyt alakít egy kitalált helyzetben. Megtervezése legyen átgondolt és alapos, a tanári utasítások egyértelműek és pontosak.

A szerepjátékok menete:

1. A körülmények bemutatása/magyarázata, szereposztás, feladatok meghatározása
2. Kivitelezés (pármunka, csoportmunka)
3. A kivitelezés elemzése:
  - a diákok önértékelése,
  - a játékban részt vevők kommentárja
4. Az elvégzett munka értékelése

A szerepjátékok fajtái:

- Információcsere: személyek, érdekek bemutatása, mindennapi életre vonatkozó ismeretek
- Szerepjáték előre megírt forgatókönyv alapján; a tanár elkészíti a forgatókönyvet, a diákok szerepet választanak
- Kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás:
  - ismeretlen személlyel (buszon, üzletben...),
  - meghatározott céllal (a hiányzás igazolása, jókívánság kifejezése...)
- Szituációs játékok

Monologikus megnyilatkozás

A kommunikáció központú nyelvtanulás során gyakran nyílik lehetőség arra, hogy a diákok önmagukról, elvárásaikról, örömeikről és gondjaikról nyilatkozzanak, egyúttal megismerjék társaikat, és elmélyítsék embertársukkal való együttérzési készségüket.

Lehetséges feladattípusok:

1. Önismereti tevékenység (játék, ankét, interjú...)
2. Leírás és elbeszélés (történet tartalmának mesélése, irányított vagy szabad szövegalkotás (megadott szavak vagy adatok segítségével)
3. Vita (a tanár megszabja az időkeretet, a diákok bemutatják meglátásaikat)

Projektmunka

A projektmunka keretében minden diáknak lehetősége van saját képességeinek megfelelően közreműködni. A tanárnak koordináló szerepe van.

A projektmunka elkészítésének mozzanatai:

1. bevezetés: a tanár bemutatja a témát, a vizuális és egyéb eszközöket,
2. felkészülés a projektmunkára: a diákok ötleteket gyűjtene, érdeklődésüknek megfelelően csoportokat alkotnak,
3. pármunka: tervezés, a munka felosztása, a projektmunka bemutatásának módja; az első szakaszban a tanár vezeti és irányítja a munkát, majd a diákok önállóan dolgoznak,
4. a projektmunka plenáris bemutatása,
5. az elvégzett tevékenység értékelése (a diákok végzik, a tanár összefoglalja).

6.4 Az írásbeli készség fejlesztése

Az írásbeli készséget fejlesztő gyakorlatok általában a szöveg előzőleg már elhangzott szóbeli tárgyalására alapoznak. A diákok először – a fokozatosság elvének megfelelően – szókapcsolatokat, rövidebb szövegeket alkotnak. Mivel csak gyakorlással fejleszthetjük a diákok írásbeli készségét, sok különböző feladatot kell számukra készíteni. Az irányított tevékenységként bevezetett gyakorlásnak idővel szabad, alkotó tevékenységgé kell kinőnie magát.

Írásbeli készséget fejlesztő tevékenység irányítása:

- szöveg minta tárgyalása → a szöveg mintához kapcsolódó gyakorlat → új szöveg alkotása → értékelés → javítás,
- az alkotott szöveg összehasonlítása hasonló szöveggel, ill. szöveg mintával → értékelés → javítás → újabb szövegalkotás.

Az írásbeli készség fejlesztését szolgáló gyakorlatok néhány példája:

- mondatalkotás: a diákokat rászoktatjuk a megfelelő szavak kiválasztására, a helyes nyelvhasználatra, a helyesírási szabályok betartására,
- hiányos szöveg kiegészítése: a tanár hiányos szöveget közöl, a diákok kiegészítik a hiányzó adatokkal,
- rövidebb leírások és tartalmak: általában szóbeli tevékenység (beszéd/meghallgatás/sűrített tartalom) előzi meg,
- szövegalkotás megadott adatok/kifejezések felhasználásával (a kötőszók használata),
- szöveg minta bemutatása, amely segítségével a diákok megismerkednek a szöveg (pl. életrajz) szerkezetével és tartalmával.

Az irányított és kreatív írás néhány példája:

- szövegalkotás adott utasítások szerint (kulcsszavak segítségével),
- meghatározott szándékkal, ismert címzettnek szóló szöveg alkotása (magánlevelezés),
- ismert személy jellemének megváltoztatása (tanár, iskolatárs, történelmi személy),
- reklámklipp szövegének alkotása (meggyőzés, lelkesítés).

6.5 A nyelvi kompetenciák fejlesztése

Szókincsfejlesztés

Az autentikus szóbeli és írott szövegekben használt szavak és kifejezések bemutatása mellett a szókincset az alábbi módokon fejlesztjük:

- előhívási technikák vagy szótárhasználat segítségével,
- kontextusba helyezéssel (szövegekben, feladatokban),
- vizuális segédeszközökkel történő szemléltetéssel,
- szószedetek megtanulásával,
- szemantikai mezők felhasználásával és »fogalmi térképek« kialakításával,
- egynyelvű szótárak használatával,
- a lexikai struktúra ismertetésével és használatának gyakorlásával (pl. szóképzés, összetett szavak alkotása).

A grammatikai kompetencia fejlesztése

A diákok grammatikai kompetenciájukat az alábbi módokon fejleszthetik:

- induktív módon, új nyelvtani anyag megismerésével, ahogyan azok autentikus szövegekben előfordulnak,
- induktív módon, új grammatikai elemeket, kategóriákat, szabályokat stb. tartalmazó szövegekben, amelyek kifejezetten azért készültek, hogy bemutassák ezek alakját, funkcióját és jelentését, ezeket magyarázatokkal és gyakorlatokkal folytatva,
- alaki paradigmák, táblázatok bemutatásával, majd ezeket magyarázatokkal és gyakorlatokkal folytatva.

6.6 Irodalmi nevelés

Az irodalmi szövegek megismerése során a diákok fejlesztik befogadó- és alkotóképességüket, bővítik ismereteiket, elsősorban a magyar irodalom alkotásairól és alkotóiról, alakítják értékrendjüket, fejlesztik értékelőképességüket.

Az első osztályban az irodalmi szövegekkel való ismerkedéskor az élményszerűsége van a hangsúly, az irodalommal való találkozás legyen élmény a diákok számára. Éppen ezért olyan szövegeket válogatunk, amelyek számíthatnak a diákok érdeklődésére. Fontos szempont a szövegek témájának időszerűsége is, ezért – bár elsősorban abból – de ne csak a klasszikus irodalomból, hanem a lektürből is válogathatunk. A szövegek feldolgozásában változatos módszerek, feladatok által segítsük a befogadást.

A felsőbb osztályokban az irodalmi szövegek tárgyalása már valamivel jobban hasonlít az anyanyelvi órákon történő irodalomtanításhoz. Változatos módszereket és technikákat alkalmazva felkészítjük a diákokat az érettségi vizsgán is mért szövegelemzési eljárások végzésére szóban és írásban. Tudatosítjuk bennük, hogy a jelentés a mű és az olvasó kapcsolatából születik, ebből kifolyólag minden olvasói értelmezés legitim. Ebből kifolyólag bátorítsuk őket benyomásaik, gondolataik és véleményük megfogalmazására, egymás véleményének kulturált meghallgatására és tiszteletben tartására. Az irodalmi szövegek tárgyalása jó lehetőség a diákok kreativitásának fejlesztésére is.

7. A TELJESÍTMÉNY ÉRTÉKELÉSE

Az ellenőrzés és értékelés kötelező formája a szóbeli és az írásbeli ellenőrzés.

Az ellenőrzést és értékelést szabályozó dokumentumok megfogalmazzák az ellenőrzés és értékelés elveit is, amelyek közül a fontosabbak: az ismeretek és képességek különböző taxonómiai szintű mérése, a változatos mérési és értékelési formák, visszajelzés a diákoknak és szüleiknek.

Az ellenőrzést és az értékelést célszerű az éves tervben gondosan megtervezni. Fontos, hogy a kettő közt különbséget tegyünk, s ne használjuk fel az ellenőrzést arra, hogy osztályzathoz jussunk. Ha az ellenőrzés eleget tesz rendeltetésének, az írásbeli dolgozatok és felmérőlapok értékelésénél nincs szükség ismétlésre.

Az ellenőrzéskor a tanár a diákok tudásának és képességeinek szintjét állapítja meg. Attól függően, hogy mikor történik, az ellenőrzésnek három funkciója van:

- **megállapítja az előzetes tudást** (egy-egy anyag vagy témakör tárgyalása előtt),
- **megállapítja az új ismeretek, képességek elsajátításának mértékét** (folyamatosan az új anyag tárgyalása közben),
- **megállapítja az átfogó tudást** (egy témakör vagy más kerek egység végén).

Ügyeljünk arra, hogy az ellenőrzés rendszeres és sokoldalú legyen, terjedjen ki a négy alapképességre (hallott szöveg értése, beszédképesség, olvasott szöveg értése, írásképesség),

a szókincs, valamint a funkcionális nyelvhasználat vizsgálatára. Az írásbeli és a szóbeli ellenőrzést a tanítási gyakorlatnak megfelelően alkalmazzuk, a szóbeliség és az írásbeliség arányának megfelelően.

Az osztályozás mellett rendkívül fontos az, hogy milyen megjegyzéseket fűzünk a dolgozathoz vagy a szóbeli felelethez. Az ilyenfajta szöveges értékelés lehetővé teszi az osztályzat mögött rejlő tudás és hiányosságok pontosabb megvilágítását. Amellett, hogy ennek során igyekszünk minél átfogóbb és valósabb képet adni az egyes diákok haladásáról, bátoríthatjuk őket a további munkához, valamint – a hiányosságok értelmében – megfelelő tanulási tanácsokat adhatunk nekik.

A diákokkal a tanév elején közölni kell, mit és hogyan értékelünk, és ismertetni kell velük az egyes osztályzatok kritériumait.

8. TÁRGYI FELTÉTELEK

A magyar nyelv tanítása a tantárgyhoz szükséges didaktikai eszközökkel, valamint korszerű IKT-s eszközökkel felszerelt tanteremben folyjék, hogy a diákok rákereshessenek információkra, online tananyagokra, programokra, online szótárakra, az Internet segítségével kommunikálhassanak, online részt vehessenek projektekből, fórumokon.

Szükséges eszközök és berendezés: audiovizuális eszközök, Internet-hozzáféréssel rendelkező számítógép, nyomtató, projektor, interaktív tábla, CD-lejátszó hangszóróval, digitális kamera, online kézikönyvek és oktatási segédanyagok.

A tanteremben legyen kialakítva egy kisebb könyvsarok a tanárok és diákok részére (kézikönyvek, szakirodalom, szótárak).

9. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

A gimnáziumi programban a magyar nyelvet egyetemi végzettségű magyar nyelv és irodalom szakos vagy magyar nyelv mint idegen nyelv szakos tanár taníthatja.